

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-340-89>

УДК 657:006.035

КУРГАН Наталя

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

<https://orcid.org/0000-0003-1155-6859>

РУДЕНКО Сергій

Державний біотехнологічний університет

<https://orcid.org/0000-0002-2874-1957>

БЕРЕЗОВСЬКА Дар'я

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

ТАКСОНОМІЯ СПРОЩЕНОЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ЯК ЕЛЕМЕНТ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОБЛІКУ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

У статті досліджено таксономію спрощеної фінансової звітності як елемент цифровізації бухгалтерського обліку малих підприємств України. Доведено, що цифровізація бухгалтерського обліку є неминучим процесом, і для інтеграції українського малого бізнесу до світової фінансової системи необхідно адаптувати порядок подання ними фінансової звітності. В Україні з 2020 року використовується UA XBRL IFRS для фінансової звітності великих та середніх підприємств, проте малий бізнес здебільшого продовжує застосовувати традиційний XML-формат через складність методології МСФЗ і значні витрати на адаптацію. Виявлено, що добровільний характер переходу малих підприємств на XBRL-формат не забезпечує його масового використання. Для малого бізнесу в Україні легалізовано стандарт "МСФЗ для МСП", який в порівнянні з повними МСФЗ висуває спрощені вимоги до визнання, аналізу та розкриття інформації, тобто передбачає меншу деталізацію інформації. При цьому малі підприємства використовують ті ж форми звітності, але з спрощеними розкриттями і принципами обліку. Пояснено, що ведення бухгалтерії українського малого підприємства за "МСФЗ для МСП" є більш складним, ніж облік за НП(с)БО. Автори запропонували дві можливі стратегії цифровізації фінансової звітності малого бізнесу: обов'язковий перехід на "МСФЗ для МСП" або розробка національної XBRL-таксономії на основі національних бухгалтерських стандартів України. Другий варіант вбачається кращим, оскільки дозволяє зберегти спрощений підхід до фінансової звітності та уникнути надмірного навантаження на малий бізнес.

Ключові слова: таксономія фінансової звітності, цифровізація бухгалтерського обліку, МСФЗ для МСП, малий бізнес, спрощена фінансова звітність, автоматизація обліку, фінансова прозорість.

NATALIA Kurhan

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

RUDENKO Serhii

State Biotechnological University

BEREZOVSKA Daria

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

TAXONOMY OF SIMPLIFIED FINANCIAL REPORTING AS AN ELEMENT OF DIGITALIZATION OF ACCOUNTING FOR SMALL ENTERPRISES IN UKRAINE

The article examines the taxonomy of simplified financial reporting as an element of digitalizing accounting for small businesses in Ukraine. The authors describe global trends in the standardization of financial information, its automated processing, and cross-border exchange. They explain that XBRL is an international open standard for electronic business reporting. It enables companies from different jurisdictions to process, store, and transmit financial data in a universally understandable format using various software solutions. Financial reporting taxonomies written in the XBRL programming language ensure the accuracy, transparency, and global accessibility of financial reports.

It has been proven that the digitalization of accounting is an inevitable process, and for Ukrainian small businesses to integrate into the global financial system, their financial reporting procedures must be adapted. Since 2020, Ukraine has implemented UA XBRL IFRS for financial reporting by large and medium-sized enterprises. However, small businesses continue to use the traditional XML format due to the complexity of IFRS methodology and the high adaptation costs.

It was found that the voluntary nature of the transition of small businesses to the XBRL format does not ensure its widespread adoption. In Ukraine, the "IFRS for SMEs" standard has been legalized for small businesses, offering simplified requirements for recognition, analysis, and disclosure of information compared to full IFRS, meaning less detailed reporting. At the same time, small businesses use the same reporting forms but with simplified disclosures and accounting principles. The study clarifies that accounting for Ukrainian small enterprises under "IFRS for SMEs" is more complex than under Ukrainian National Accounting Standards (NP(S)BO).

The authors propose two possible strategies for the digitalization of small business financial reporting: (1) a mandatory transition to "IFRS for SMEs" or (2) the development of a national XBRL taxonomy based on Ukraine's national accounting standards. The second option is preferable as it preserves the simplified approach to financial reporting while avoiding excessive burdens on small businesses.

This study's practical significance lies in substantiating an adaptive mechanism for implementing a financial reporting taxonomy for small enterprises. This will enhance financial transparency and facilitate the integration of Ukrainian businesses into the global economic space.

Keywords: financial reporting taxonomy, digitalization of accounting, IFRS for SMEs, small business, simplified financial reporting, accounting automation, financial transparency.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Глобальна інтеграція інформаційних технологій до усіх сфер суспільно-економічного життя призвела до цифровізації бухгалтерського обліку та трансформації звітності на електронну форму. В Україні графічну оцифровану звітність підприємств замінено електронною: з 2013 р. – у XML-форматі; з 2020 р. впроваджено XBRL-формат з таксономією МСФЗ [2].

На початок 2024 р. в Україні зареєстровано 307,9 тисяч комерційних підприємств: великих компаній діє 512 одиниць (0,2% загальної кількості), середніх – 14,1 тисяч (4,6%), малих (у тому числі мікропідприємств) – 293,3 тисячі (95,2%) [7]. За даними НКЦПФР, тільки 5 тисяч суб'єктів господарювання повинні складати фінансову звітність за Таксономією UA XBRL МСФЗ [8], тобто 1,6% від загальної кількості; інші підприємства мають право переходити на XBRL-формат звітування на власний розсуд.

Звітність у XML-форматі має внутрішньодержавне призначення і не придатна для міжнародного обміну фінансовими даними без додаткових пояснень. Натомість XBRL-звітність зручна для міжнародного бізнесу, тому використовується всіма країнами групи G20 та більшістю транснаціональних корпорацій. Щоб ефективно співпрацювати з іноземними партнерами, підприємства України мають складати саме загальноприйняті XBRL-звіти з таксономією.

Облікове законодавство України містить такі умови щодо формування XBRL-звітності, які здатні організаційно й фінансово забезпечити тільки великі та середні компанії; малі підприємства здебільшого відмовляються від XBRL-звітування, якщо не підпадають під перелік зобов'язаних. З огляду на статистичні дані щодо розподілу підприємств за розмірами, очевидним є факт фрагментарного впровадження в Україні XBRL-формату звітності з таксономією.

Необхідно уточнити законодавчі аспекти, через які малий бізнес повноцінно не задіяний у звітуванні за XBRL-форматом з таксономією, а також на базі досвіду іноземних держав виявити державні заходи для виправлення ситуації.

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Теоретичні засади та методологію підготовки фінансової звітності за форматом XBRL досліджували Кулик В. А., Коробань О. В., Назарова К. О., Мамонова В. А., Балазюк О. Ю., Янковська Т. Ю., Мойсеєнко О. М., Вакун О. В., Городиський М. П., Сторожук Т. М., Гудзенко Н. М., Єфіменко Т. І., Сисоєва І. М., Онищенко Ю. І., Савчук Т. О. та інші науковці. Вчені пояснюють переваги таксономії фінансової звітності, визначають можливі способи організації підготовки XBRL-звітів для підприємств різної галузевої приналежності та масштабів бізнесу. При цьому мова у наукових публікаціях йде переважно про впровадження Таксономії UA XBRL МСФЗ, розробленої для України на основі Таксономії МСФЗ Фонду міжнародних стандартів фінансової звітності (Великобританія) та затвердженої Міністерством фінансів України [4]. Крім того, зазначені вчені не виокремлюють інформаційні запити та спроможності малого бізнесу.

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ

В Україні законодавчо окреслено множину суб'єктів господарювання, які зобов'язані складати фінансову звітність за таксономією МСФЗ у XBRL-форматі (великі підприємства, емітенти цінних паперів, підприємства видобувної галузі, страховики тощо [9]) та дозволено звітувати іншим суб'єктам у такий спосіб на власний розсуд [1]. Але цей дозвіл не має практичної реалізації у випадку малого бізнесу. Цей факт довели Дутчак І. Б., Поліщук О. Т., Завитий О. П., Новіков В. В., Лінгур Л. М., Мартинюк О. А., Гевлич Л. Л., дослідивши проблеми впровадження Таксономії UA XBRL МСФЗ до облікової практики малого бізнесу. Усі вчені дійшли висновку: даний захід підвищує порівнянність та прозорість фінансової звітності малих підприємств, але його практична реалізація ускладнена обмеженістю ресурсів, варіативністю операційного середовища, недостатністю кваліфікованих кадрів у суб'єктів малого бізнесу. Емпіричні дослідження науковців вказують на неоднозначний результат добровільного переходу малого підприємства на XBRL-звітування за таксономією МСФЗ. Існує високий ризик надмірного фінансового навантаження, неправильних інтерпретацій та помилок при застосуванні МСФЗ такими підприємствами через їх методологічну складність.

Поза увагою вчених залишаються альтернативний варіант екстраполяції XBRL-формату електронної звітності на всю сферу малого бізнесу України – розробка власної національної таксономії фінансової звітності на базі НП(с)БО.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою роботи є деталізація актуальних нормативно-правових та програмно-технічних аспектів підготовки фінансової звітності малих підприємств України у XBRL-форматі з таксономією, а також визначення тенденцій подальшої трансформації електронної фінансової звітності малих підприємств в умовах цифровізації. Мету передбачається досягнути, послідовно вирішивши наступні завдання дослідження:

- з'ясувати технологічні та економічні переваги таксономії фінансової звітності;

- пояснити варіанти набуття таксономії фінансової звітності країнами: адаптація Таксономії МСФЗ до національних відмінностей або самостійна розробка таксономії на базі бухгалтерських стандартів, які законодавчо затверджені у країні до застосування;
- встановити причини складності підготовки фінансової звітності за Таксономією МСФЗ для малих підприємств України;
- дослідивши досвід іноземних держав, обґрунтувати рекомендації для України щодо переведення спрощеної фінансової звітності малих підприємств на XBRL-формат з таксономією.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Таксономія являє собою універсальну систему класифікації та організації об'єктів за визначеними правилами та ієрархією взаємозв'язків між елементами. Таксономія фінансової звітності містить перелік статей і показників фінансової звітності та її елементів, які підлягають розкриттю в цифровому форматі, що забезпечує стандартизовану та уніфіковану структуру даних електронної звітності.

XBRL (eXtensible Business Reporting Language) – це загальноприйнята мова електронного звітування для бізнесу, глобальний стандарт тегування ділових документів, який дозволяє обмінюватися фінансовою інформацією між різними програмним забезпеченням навіть у різних країнах. Формат XBRL є основою формування великих обсягів структурованих даних (Big Data), які надалі придатні для швидкого безпомилкового аналізу засобами штучного інтелекту.

XBRL створено на основі мови XML. Представлення звітності у обох форматах забезпечує стандартизацію, співставність, порівнянність даних, можливість їх машинного опрацювання. Але XML-формат тільки структурує показники, тому для їх правильної інтерпретації користувачам необхідні додаткові пояснення. Натомість значущою перевагою XBRL є вбудована таксономія, яка задає кожному елементу звітності унікальну семантичну ідентифікацію, тобто єдине тлумачення показників, що гарантує безпомилкову автоматичну обробку.

Технологічно таксономія XBRL складається з лінкбаз (linkbases), які за допомогою XML-зв'язків формують семантику та структуру звітності, поєднуючи елементи фінансової звітності з різними типами інформації (рис. 1). Саме даний інструментарій робить фінансові дані у XBRL-форматі точними, однозначними та придатними для повністю автоматичної обробки.

Основні типи лінкбаз у XBRL-форматі фінансової звітності

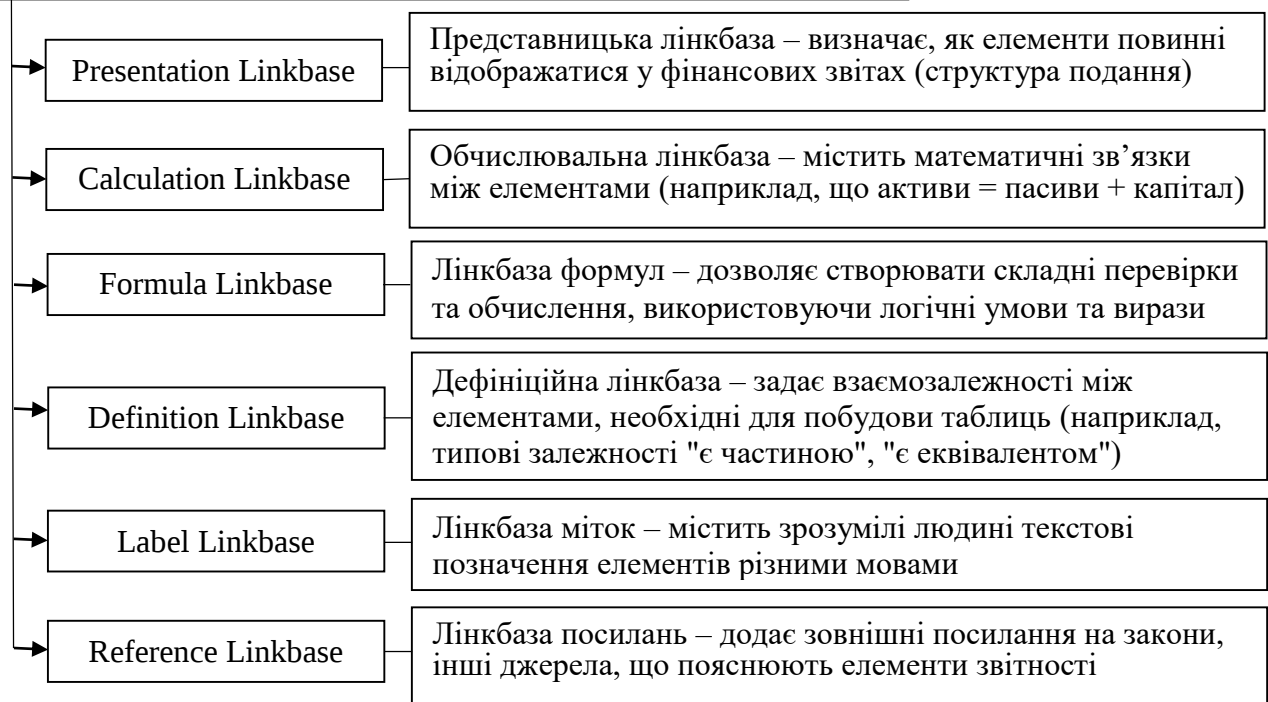

Рис. 1. Види та призначення лінкбаз таксономії фінансової звітності за XBRL

Таксономії XBRL базуються на бухгалтерських положеннях (наприклад, IFRS, GAAP) та призначені для стандартизації та єдиного тлумачення фінансової звітності. Облікові стандарти визначають вигляд і тип інформації, що буде відображатися у електронній звітності.

Звітність вноситься до спеціальних програм і проходить при цьому валідацію, тобто автоматичну перевірку. Встановлюється відповідність доданого XBRL-документу логіці, структурі, правилам, формулам таксономії; перевіряється коректність елементів звітності та правильність арифметичних зв'язків між ними.

Валідація забезпечує, щоб подані у форматі XBRL дані були точними, сумісними з вимогами таксономії та підлягали коректній обробці автоматизованими системами аналізу.

Переваги XBRL-формату складання фінансової звітності за таксономією полягають у такому. Автоматичне заповнення підвищує швидкість формування звітів. Стандартизація даних зменшує потребу їх ручної обробки та перевірки, оптимізуючи витрати підприємства, усуваючи ризики помилок та викривлень, пов'язані з людським фактором. Уніфікована ідентифікація елементів електронної звітності полегшує процеси зіставлення та аналізу даних, скорочує користувачам час на прийняття управлінських рішень. Дані XBRL-формату оновлюються та відстежуються в режимі реального часу, унеможливаючи маніпулювання інформацією. У підсумку все це забезпечує швидкісний обмін зрозумілими, точними та прозорими фінансовими даними з контрагентами та підвищує ефективність державного контролю. Таким чином, застосування таксономії фінансової звітності надає значні переваги як підприємствам, що її складають, так і користувачам (контрагентам, інвесторам, регуляторним органам) – рис. 2.

Рис. 2. Основні переваги таксономії фінансової звітності

У 2022 р. Рада з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (International Accounting Standards Board, далі – IASB) розробила Таксономію МСФЗ (IFRS Taxonomy), яка оновлюється щороку через коригування міжнародних стандартів. Цей проєкт дав економічній спільноті єдиний формат для обміну електронною звітністю, підготовленою відповідно до МСФЗ. Країни можуть адаптувати Таксономію МСФЗ до національних особливостей та законодавчо визначити множину суб'єктів господарювання (зазвичай це великі та суспільно важливі компанії), які зобов'язані звітувати із її дотриманням. Наприклад, Великобританія впровадила таксономію UK IFRS XBRL, Австралія – AU IFRS XBRL, Канада – Canadian IFRS XBRL Taxonomy, Сінгапур – SG IFRS XBRL, Південна Африка – SA IFRS XBRL Taxonomy, Нова Зеландія – NZ IFRS XBRL Taxonomy. В Україні Міністерство фінансів у 2019 р. затвердило та оприлюднило Таксономію UA XBRL IFRS [4; 9], яка отримала практичне застосування з 2020 р.

Формування єдиної системи збору та обробки звітності стало важливим кроком інтеграції України до міжнародної фінансової системи. Гармонізація фінансової звітності підприємств з міжнародними стандартами забезпечила її однозначну інтерпретацію та підвищила ефективність фінансового моніторингу. Найважливіша перевага впровадження UA XBRL IFRS – інтеграція українського бізнесу до міжнародного інформаційного простору.

Держави застосовують не тільки адаптовані версії Таксономії МСФЗ, а й розробляють власні таксономії, що базуються на альтернативних бухгалтерських стандартах. Наприклад, у США діє US GAAP Taxonomy, створена на базі Загальноприйнятих принципів бухгалтерського обліку США (US GAAP – Generally Accepted Accounting Principles). Китай застосовує CAS Taxonomy, підґрунтям якої є Китайські стандарти бухгалтерського обліку (CAS). При цьому можуть паралельно використовуватися різні таксономії. Так у Канаді публічні компанії повинні складати фінансову звітність за Canadian IFRS XBRL Taxonomy (із

використанням МСФЗ), а усі інші приватні підприємства – за Canadian GAAP Тахопому (із використанням Загальноприйнятих принципів бухгалтерського обліку Канади; Canadian GAAP).

Таким чином, країни запускають таксономії фінансової звітності, підготовлені у такий спосіб: або самостійна розробка на базі національних стандартів, або адаптація Таксономії МСФЗ.

В Україні обов'язок складати та оприлюднювати фінансову звітність за UA XBRL IFRS покладено на кредитні спілки, публічні акціонерні компанії, організації, що мають суспільний інтерес (великі компанії, банки, страховики тощо), а також на підприємства, які видобувають корисні копалини або здійснюють певний вид діяльності (надання фінансових послуг, недержане пенсійне страхування). Малі підприємства, які не входять у окреслену множину, не зобов'язані складати звітність за Таксономією МСФЗ, але мають право застосовувати її на власний розсуд. Причиною добровільного застосування найчастіше є прагнення вести таку фінансову звітність, що буде прозорою та універсально зрозумілою для інвесторів.

Всі підприємства України, які використовують UA XBRL IFRS, складають повний комплект фінансової звітності: звіт про фінансовий стан, звіт про прибутки та збитки та інший сукупний дохід, звіт про рух грошових коштів; звіт про зміни у власному капіталі, примітки до звітності [9]. Великі та середні компанії також складають звіт про управління; малі підприємства звільнені від цього. Крім того, п. 14 Закону про бухгалтерський облік визначено перелік осіб, які мають додавати звіт незалежного аудитора. Більшість суб'єктів, що звітує за UK IFRS XBRL, підпадають під критерії обов'язкового аудиту, а звільнені від нього підприємства, які добровільно обрали такий спосіб звітування.

Отже, якщо мале підприємство бажає звітувати за UA XBRL IFRS, воно заповнюватиме п'ять форм повної фінансової звітності. Спрощенням відносно інших суб'єктів звітування є право не подавати звіт про управління та звіт незалежного аудитора.

Беручи до уваги невеликі масштаби малого бізнесу, у 2012 р. IASB розробила "МСФЗ для МСП" ("IFRS for SMEs"), адаптований для інформаційних потреб малих та середніх компаній [3]. Цей стандарт ґрунтується на принципах МСФЗ, але має спрощену структуру. З нього виключено вимоги щодо розкриття інформації, яка не є критичною для невеликих організацій. Так "МСФЗ для МСП" не містить положень щодо розрахунку прибутку на акцію, складання проміжної звітності, сегментного аналізу, страхових операцій. Деякі облікові методи, дозволені повними МСФЗ, у "МСФЗ для МСП" не передбачені – наприклад, витрати на позики та розробки не капіталізуються, а включаються до прибутків або збитків. Також "МСФЗ для МСП" вимагає значно менший обсяг розкриття інформації у звітності (близько 300 елементів), ніж "повні" міжнародні стандарти (майже 3 000 елементів).

В Україні "МСФЗ для МСП" офіційно прийнято та перекладено українською мовою, що дозволяє малим та середнім підприємствам його застосовувати [Ошибка! Источник ссылки не найден.]. Однак для всіх суб'єктів, що звітують за МСФЗ, в Україні використовується єдина Таксономія UA XBRL IFRS, тільки для малих підприємств її зміст і деталізація звітності скорочені.

У табл. 1 порівняно складності та переваги для малого підприємства у разі прийняття різних варіантів підготовки фінансової звітності, запропонованих державою.

Таблиця 1

Порівняння варіантів підготовки фінансової звітності малим підприємством України

Критерії порівняння	Варіант 1. Звітування за НП(с)БО 25	Варіант 2. Звітування за Таксономією МСФЗ (UA XBRL IFRS)
1. Застосову-вані облікові стандарти	НП(с)БО 25 "Спрощена фінансова звітність"; інші НП(с)БО для обліку окремих господарських операцій [5]	"МСФЗ для МСП" [3]; звернення до інших МСФЗ за необхідності для формування певного облікового судження
2. Склад фінансової звітності	"Фінансова звітність малого підприємства" у складі форм: № 1м "Баланс", № 2м "Звіт про фінансові результати"	Повний комплект фінансової звітності: звіт про фінансовий стан, звіт про прибутки та збитки та інший сукупний дохід, звіт про зміни у власному капіталі, звіт про рух грошових коштів; примітки
3. Рівень деталізації звітності	Низький рівень деталізації, мінімальний обсяг ключових агрегованих даних у звітах; примітки відсутні	Високий рівень деталізації даних за кожною статтею звітності; розширені примітки із детальним описом облікової політики та поясненнями до статей усіх форм звітності
4. Формат подання звітності	Електронна форма у форматі XML	Електронна форма у форматі XBRL за вимогами Таксономії МСФЗ
5. Вимоги до програмного забезпечення	Стандартні бухгалтерські програми для онлайн-звітування ("Taxer", "iFin", "Webzvit", "M.E.Doc")	Спеціалізоване програмне забезпечення для складання звітності у форматі XBRL ("M.E.Doc МСФЗ", "iXBRL Report", "PwC XBRL Reporter")
6. Міжнародне визнання	Обмежене визнання – користувачами звітності є державні органи та резиденти України	XBRL-звітність визнана міжнародними інвесторами, банками та фінансовими установами; максимально можливе широке коло користувачів світу

Більшість вітчизняних малих підприємства складає спрощену фінансову звітність за вимогами НП(с)БО 25, подаючи її XML-файлом за формами № 1м (1мс) і № 2м (2мс) [5]. Для них перехід на XBRL-

звітність за МСФЗ-таксономією означає значуще ускладнення та докорінну трансформацію облікової політики: необхідно замість знайомих НП(с)БО навчитися правильно застосовувати "МСФЗ для МСП", а "Фінансову звітність малого підприємства" слід замінити на повний комплект фінансової звітності з п'яти форм (табл. 1). Ефект такого переходу полягає у набутті фінансовою звітністю прозорості для потенційних іноземних інвесторів, що збільшує вірогідність масштабування бізнесу на зовнішні ринки. Але на практиці зацікавленість малих підприємств України у міжнародній інтеграції та транскордонному обміні бізнес-інформацією нівелюється складнощами переходу на МСФЗ та UA XBRL IFRS.

За даними IASB, на сьогодні 86 держав (у тому числі Україна) легалізували "МСФЗ для МСП", зробивши його офіційний переклад та внісши до своєї адаптованої версії Таксономії МСФЗ. Більшість з цих країн (наприклад, Люксембург, Італія, Фінляндія, Чехія, Данія, Мальта, Україна) дозволяє малому бізнесу застосовувати цей стандарт, а деякі (наприклад, Словаччина, Болгарія, Естонія, Литва, Словенія, Латвія) – вимагають цього. Обов'язковість дотримання малим бізнесом "МСФЗ для МСП" забезпечує державам подання усієї фінансової звітності у XBRL-форматі за Таксономією МСФЗ. Дозвіл добровільно дотримувати або ні МСФЗ – причина існування в Україні застарілого XML-формату фінансової звітності малого бізнесу.

Щоб визначити альтернативний шлях трансформації інформаційного масиву фінансової звітності малого підприємництва на XBRL-формат, доцільно звернутися до досвіду іноземних держав. Частина країн розробила власні XBRL-таксономії для малих підприємств, побудовані на національних облікових стандартах, наприклад: Німеччина (German GAAP), Канада (ASPE), Франція (French GAAP), Велика Британія (FRS 102), Японія (J-GAAP for SMEs). У такий спосіб держави позбавляють малий бізнес складнощів опанування МСФЗ та зберігають наявні спрощені склад та структуру фінансової звітності.

На рис. 3 візуалізовано два існуючі шляхи переведення фінансової звітності українських малих підприємств на XBRL-формат: або заміна добровільного використання "МСФЗ для МСП" на обов'язкове; або впровадження національної Таксономії за НП(с)БО.

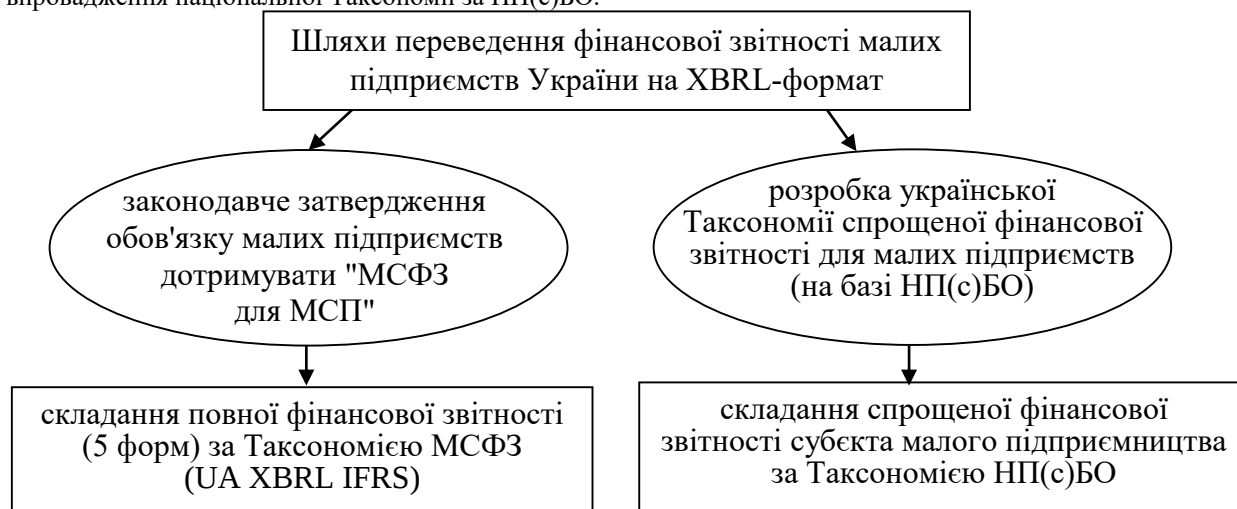

Рис. 3. Шляхи екстраполяції XBRL-формату на фінансову звітність малих підприємств

В теперішніх умовах розширення цифровізації є справою часу переведення спрощеної фінансової звітності суб'єктів малого бізнесу на загальноприйнятий у світі XBRL-формат. Для України необхідно обрати шлях такого переведення (рис. 3). На думку авторів, кращим виробом є розробка власної таксономії спрощеної фінансової звітності на базі НП(с)БО. По-перше, це матиме менше ресурсне навантаження на малі підприємства, ніж впровадження обов'язку звітувати за МСФЗ. По-друге, це збереже актуальність та практичну затребуваність національних бухгалтерських стандартів України.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Усі завдання, поставлені у роботі, вирішено із застосуванням методів дослідження, у тому числі: метод аналізу нормативно-правових документів використано для уточнення чинного законодавства України щодо фінансової звітності малих підприємств; метод порівняльного аналізу допоміг виявити особливості впровадження XBRL-звітності в іноземних країнах і порівняти цей досвід з українськими реаліями; метод структурного аналізу застосовано при описі складових таксономії фінансової звітності та механізму її впровадження; метод системного підходу – для обґрунтування взаємозв'язків між процесами цифровізації обліку та поширення міжнародними XBRL-форматом фінансової звітності; емпіричне дослідження – при пошуку статистичних даних щодо малих підприємств в Україні та форматах їхнього звітування.

У статті описано визначальні відмінності XBRL-таксономій, що забезпечують автоматизоване формування фінансової звітності, її точність, безпомилковість, прозорість, сумісність з міжнародними стандартами, а також транснаціональний обмін фінансовими даними. Наведено державні заходи з

переведення фінансової звітності господарюючих суб'єктів на універсальний XBRL-формат: адаптація Таксономії МСФЗ до української специфіки бізнесу, впровадження обов'язкового звітування за цією таксономією (UA XBRL IFRS) для великих та стратегічно важливих компаній та добровільного – для усіх інших. Також Україна легалізувала "МСФЗ для МСП" для спрощеного обліку та звітування за міжнародними стандартами для малих та середніх підприємств. Виявлено ключові проблеми впровадження XBRL-формату звітування для малого бізнесу: висока вартість адаптації, складність у розумінні міжнародних стандартів, необхідність спеціалізованого програмного забезпечення.

Для охоплення усієї фінансової звітності в Україні XBRL-таксономією необхідно відмовитися від XML-формату, застосовуваного до звітності малих підприємств, на користь XBRL. Досліджено досвід іноземних країн щодо впровадження таксономій фінансової звітності. На базі цього отримано висновок щодо двох можливих шляхів для України: або запровадження обов'язкового використання "МСФЗ для МСП", або розробка національної таксономії XBRL на основі НП(с)БО. Автори вбачають кращим другий варіант, що матиме набагато менше ресурсне навантаження на малий бізнес. Рекомендується створити спрощену національну таксономію XBRL на базі НП(с)БО, що дозволить гармонізувати звітність малого бізнесу з міжнародними стандартами без надмірних фінансових і організаційних бар'єрів.

Література

1. Закон України "Про внесення змін до Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" щодо удосконалення деяких положень" від 05.10.2017 р. №2164-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2164-19>
2. Курган, Н. В. (2019). Еволюція та перспективи автоматизації бухгалтерського обліку та подання звітності підприємств України. *Східна Європа : економіка, бізнес та управління*, (5)22, 249–256. URL: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/22_2019/37.pdf
3. Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих та середніх підприємств ("МСФЗ для МСП"). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_063#Text
4. Наказ Міністерства Фінансів України "Про затвердження перекладу Таксономії фінансової звітності за міжнародними стандартами фінансової звітності" від 13.11.2020 р. № 709. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%9D%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7%20709_.pdf
5. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку / Бухгалтер911. URL: <https://bukhalter911.com/normativnaya-baza/instr-plan-rah/standart-buhgalterskogo>
6. Офіційний сайт "Система фінансової звітності". URL: <https://frs.gov.ua/about-frs/shho-take-sfz/>
7. Офіційний сайт Державної служби статистики. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
8. Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/>
9. Порядок подання фінансової звітності, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 28.02.2000 р. № 419. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-%D0%BF#n12>

References

1. Zakon Ukrainy "Pro vnesennia zmin do Zakonu Ukrainy "Pro bukhgalterskyi oblik ta finansovu zvitnist v Ukraini" shchodo udoskonalennia deiakykh polozhen" vid 05.10.2017 r. №2164-VIII [Law of Ukraine "On Amendments to the Law of Ukraine "On Accounting and Financial Reporting in Ukraine" Regarding the Improvement of Certain Provisions" dated October 5, 2017 No. 2164-VIII]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2164-19>
2. Kurhan, N. V. (2019). Evoliutsiia ta perspektyvy avtomatyzatsii bukhgalterskoho obliku ta podannia zvitnosti pidpriemstv Ukrainy [Evolution and prospects of automation of accounting and reporting of Ukrainian enterprises]. *Skhidna Yevropa : ekonomika, biznes ta upravlinnia*, (5)22, 249–256. URL: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/22_2019/37.pdf
3. Mizhnarodnyi standart finansovoi zvitnosti dlia malykh ta serednikh pidpriemstv ("MSFZ dlia MSP") [International Financial Reporting Standard for Small and Medium-sized Entities ("IFRS for SMEs")]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_063#Text
4. Nakaz Ministerstva Finansiv Ukrainy "Pro zatverdzhennia perekladu Taksonomii finansovoi zvitnosti za mizhnarodnymi standartamy finansovoi zvitnosti" vid 13.11.2020 r. № 709 [Order of the Ministry of Finance of Ukraine "On Approval of the Translation of the Financial Reporting Taxonomy According to International Financial Reporting Standards" dated November 13, 2020 No. 709]. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%9D%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7%20709_.pdf
5. Natsionalni polozhennia (standarty) bukhgalterskoho obliku / Bukhalter911 [National Regulations (Standards) of Accounting / Bukhalter911]. URL: <https://bukhalter911.com/normativnaya-baza/instr-plan-rah/standart-buhgalterskogo>
6. Ofitsiinyi sait "Systema finansovoi zvitnosti" [Official website "Financial Reporting System"]. URL: <https://frs.gov.ua/about-frs/shho-take-sfz/>
7. Ofitsiinyi sait Derzhavnoi sluzhby statystyky [Official website of the State Statistics Service]. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
8. Ofitsiinyi sait Natsionalnoi komisii z tsinnykh paperiv ta fondovoho rynku [Official website of the National Securities and Stock Market Commission]. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/>
9. Poriadok podannia finansovoi zvitnosti, zatverdzhnyi Postanovoiu Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 28.02.2000 r. № 419 [Procedure for submission of financial statements, approved by the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated February 28, 2000 No. 419]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-%D0%BF#n12>